SMALTA

Jouw beer = mijn beer

Een grote fout: de beer van onze dochter (2) heeft geen naam gekregen. Geen Bert, Boris, Ali, Maya of welke naam dan ook. We zeiden altijd: pak jouw beer maar, hij ligt daar.

Het was de aanmoediging voor onze dochter om naar haar eigen bedje te lopen, haar beertje te pakken en die vervolgens overal mee naartoe te nemen. Beer is de lieveling, die mag niet achterblijven in alle avonturen.

Maar als je zo vaak 'jouw beer' hoort, dan wordt die zinsconstructie als geheel de naam van het dier. Daarom werd de afgelopen maanden voor onze dochter haar beer dus 'jouw beer' en niet Maya, Ali, Boris, Bert of welke naam dan ook.

En nu komt het: het is ook nog niet 'mijn beer' geworden.

Weinig is verwarrender in een huishouden waarin papa en mama een eigen beer hebben en het van verwijfeling getuigt als ik weer eens kwijt is. Beer nou?"

'N'GOLO IS EEN EERLIJK MENS, IK GELOOF HEM'

Henk Breman (81) raakte in Mali bevriend met N'Golo Traoré. Zonder diens hulp zou Bremans leven anders zijn verlopen.

tekst **Noor Hellmann**

'Bijna 23 jaar heb ik ergens in Afrika gewerkt, waar ik mij als agrobioloog, onderzoeker en adviseur bezighield met milieu en plattelandsontwikkeling. Ik woonde in Mali, Togo en Rwanda en bezocht van daaruit 24 andere landen in Afrika.

Zo reisde ik midden jaren tachtig in opdracht van de Oeso (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) en Club du Sahel (de samenwerkende Sahel-landen) tien weken door landen in de Sahel om de veehouderijsector te bestuderen en aanbevelingen voor ontwikkeling te doen. Ik had een paar deskundigen meegevraagd, onder wie N'Golo Traoré, hij was veeteeltdeskundige en hoorde bij het Senoufo-volk, een van de meer dan dertig volken in Mali.

Tijdens die reis hadden we afspraken met ministeries en onderzoeksinstellingen, daarnaast gingen we het veld in en bezochten we veel boeren. Op een dag in Burkino Faso zag N'Golo mensen met een hak aan het werk. Hij vertelde dat hij dat in zijn jeugd als boerenzoon veel had moeten doen. Hij demonstreerde dat hij nog steeds overweg kon met een hak. Boer had hij niet willen worden. Hij was als veearts afgestudeerd en had tijdens zijn studie een bijvak plattelandsontwikkeling gevolgd."

"In mijn dagboeken die ik in Afrika bijhield komt N'Golo al vanaf het begin voor. Toen ik hem in 1972 voor het eerst ontmoette was hij directeur van een Malinees onderzoeksstation dat zich richtte op vee-verbetering.

Ik was dat jaar met mijn jonge gezin in Mali komen wonen om daar, als vervangende dienstplicht, voor een Unesco-project Malinese promovendi bij hun landbouwkundig onderzoek te begeleiden.

Ik had het naar mijn zin en vond het werk nuttig, maar frustrerend was dat ik van de projectleiding zelden een auto meekreeg om met de studenten het veld in te gaan. Aan het eind van mijn tweede jaar kwam ik N'Golo een keer toevallig tegen bij een loket van de bakker. We kenden elkaar inmiddels een beetje en hij vroeg beleefd hoe het met mij ging. Je hoort dan te antwoorden met 'ça va', maar in plaats daarvan zei ik dat ik van plan was te stoppen: zonder auto kon ik er met de studenten niet op uit. N'Golo, die geloofde in mijn werk, schrok, hij wilde dat ik bleef en bood aan zo nodig voor een auto te zorgen – en dat deed hij."

"Zijn steun was van grote betekenis. Als hij mij niet had geholpen, was ik teruggegaan naar Nederland en had mijn leven een andere wending genomen. Mijn vrouw en twee zoontjes zijn in 1976 wel naar Nederland teruggekeerd; ik had vanaf die tijd vaak een soort zeemansbestaan: werkend voor een Wageningen onderzoeksinstituut verbleef ik dikwijls voor kortere of langere tijd in Afrika."

"N'Golo en ik raakten bevriend. Na de koloniale tijd zette hij zich met zijn kennis en initiatieven enthousiast in voor zijn land, hij was een van de mensen die een cruciale rol speelden bij het opstarten van plattelands- en landbouwontwikkeling. Hij werd minister, eerst van Volksgezondheid en Sociale Zaken, later van Buitenlandse Zaken en Internationale Samenwerking. Tenslotte werd hij *chef du cabinet* van president Moussa Traoré.

De eerste jaren van onafhankelijkheid waren moeilijk: bestuurders hadden weinig of geen ervaring, er waren strijdige belangen en corruptie was een serieus probleem. Toen er in 1991 een studentenopstand uitbrak, greep het leger hardhandig in: er vielen meer dan tweehonderd doden. Dat leidde tot een staatsgreep waarbij de hele regering, de president en zijn vrouw in de gevangenis belanden. Ook N'Golo werd gevangen gezet, zijn huis en bezittingen werden in beslag genomen. Een heel trieste situatie.

Twee jaar heeft hij vastgezeten. Het is me een paar keer gelukt hem te bezoeken. Zijn vrouw regelde dat ik stiekem achter een van de cipiers aan naar binnen kon. Die kneep een oogje dicht omdat hij van hetzelfde volk was als N'Golo en ook uit hetzelfde dorp kwam. N'Golo was heel gespannen en waarderde het erg dat ik het aandurfde hem te bezoeken. Keer op keer verzekerde hij me dat de regering geen bevel had gegeven om te schieten op de demonstranten, en dat hij geen geld achterover had gedrukt.

Hij is een eerlijk mens, ik geloofde hem. Hij legde uit dat hij had kunnen aftreden, maar was gebleven omdat hij dacht dat hij dan meer voor het land kon doen. Uiteindelijk was hij een van de twee mensen die zijn vrijgesproken, de rest is veroordeeld."

"De laatste keer dat ik hem en zijn vrouw bezocht was eind 2015, speciaal voor die gelegenheid organiseerde hij een feestje bij hem thuis. De afgelopen jaren ging zijn zicht achteruit, nu is hij bijna blind. Een tijd correspondeerde ik nog met hem, via zijn zoon, maar recent hebben we geen contact meer gehad. Hoewel hij nu een vriend op grote afstand is, betekent hij nog altijd veel voor mij."

N'Golo geloofde in mijn werk **en wilde dat ik bleef**

Wilt u ook geïnterviewd worden naar aanleiding van een bijzondere foto? Mail naar **fotoalbum@trouw.nl**

'N'GOLO IS EEN EERLIJK MENS, IK GELOOF HEM'

Henk Breman (81) raakte in Mali bevriend met N'Golo Traoré. Zonder diens hulp zou Bremans leven anders zijn verlopen.

tekst **Noor Hellmann**

'Bijna 23 jaar heb ik ergens in Afrika gewerkt, waar ik

naast gingen we het veld in en bezochten we veel